

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institudam ad cat olicarum partium: proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

Az olcsó hazafiak.

Ha valaki mostanában újságot olvas, remélve látja, hogy édes hazánkban kiűtött a háboru. Ugy tetszik, mintha az egész ország két táborra oszolnék. Az egyikén vannak a puritán hazafiak, a lilikomok lovagjai, a mocsoktalan multu, jelenü és jövőjü hazafiak. A másikon pedig a hazaárulók, a kik mindennap eladják az igazságot, sárba tiporják a törvényt, becsületet adnak a gazoknak s pellengére állítják a megcsufolt ártatlanságot.

Az első rész az újságíró hazafiak csoportja, a másik a minisztereké, a kiknek testületét nem régiben még oly szívesen neveztük és nevezték „nagy minisztériumnak“.

Borzadozva olvassuk a szörnyű híreket, a melyek nap-nap után megtöltik a lapok hasábjait. Róla szól a vezércikk s hangzatos kesergéssel áll a nemzet ravatala mellett, a melyet ép most végzett ki egy gaz minister. A croquis csipkelődve, de mégis a keserü igazság hangján gyártják a hangulatot a szörnyü embereknek gazemberekként való bemutatására. Aztán jön két-három, oldalakra mennő cikk, a melyben széltehen-hosszában le van írva az iszonyu bűntény, a melyben a magyar

törvény legfőbb őrei fekete lelkük gonoszságával tekerik ki a nyakát állami életünk egész alapjának.

Polonyit valóságos haramia vezérnek nevezték ki, mert lefoglaltatta a Világ-szabadság egy példányát s nem engedte meg egy-két sviháknak, hogy szabadon gyujtogassa föl a magyar gazda verejtékel összegyűjtött keresményét. Mikor pedig a szabadkőmives intézmény elhatalmasodásának utját is készült bevágni, minden újság becsületbeli kötelességének tartotta őt egyszer-kétszer megbuktatni.

Igy járt Apponyi gróf is, akit Barkóczy báró miatt akartak láb alól eltenni nem csekélyebb gonoszságért, mert azt merete mondani, hogy Magyarország keresztény alapon épült föl.

Jekelfalussy minister most bakonyi rablóvezér lett, mert egy szökött cselédjét letartóztatta. Darányi Ignác cinkostársként szerepel s egész vidáman helyezik az újságíró urak mindkettőt „a vádlottak padjára“.

Justh Gyula elfeledte a hivatalos október hatodikát. Azóta sorra jelennek meg a szellemek s átkot mondanak a 48-as hagyományok árulójára.

Szóval kiűtött a háboru. Adázabb elkeseredettebb háboru, mint a milyen az

orosok és japánok között dult, gonoszabb, késhegyig menőbb, mint a milyenre a darabont korszak legsötétebb napjaiból emlékszünk.

S mindezt a sajtó lovagjai s Magyarország vezető ministerei vivják egymással.

Különös azonban, egészen különös, hogy ezek a véres kardok egy-két nap mulva eltűnnek a szemhatárról, a szenzáció kiáradt folyama elapad, a botrányok tovább nem tarthatók feuu s a közvélemény utálatlalt napirendre tér fölöttünk.

Most látjuk igazán, hogy mily rettenetes kezekbe került Magyarország sajtója. Miféle alakok kezelik nálunk a nagy közönség hangulatát, kik letéteményesei az igazság, a becsület védelmezésének.

Van-e lelkiismeretük azoknak, a kik a mostani minisiterumot ilyen icli-ficli ügyekért mindenáron lejártni akarják? Ez a minisiterium a nemzet igazi, hamisítatlan akaratának törzséből fakadt. Mindenké elismerte, hogy 67 óta nem ültek kiválóbb férfiak a ministeri bársonyszékeken a mostaniaknál. Nincs közöttük egyetlenegy sem, a ki hajhászta volna a hatalmat, a kit nem szinte kénszeríteni kellett volna, hogy az ország jóvoltáért vállalja magára a nehéz, súlyos teherrel járó feladatot. Megtették azért, hogy az ország

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Uti élmények.

Artur bátyám leült pihenni, én pedig utarkeltem s az aszfalt simaságu hegyi uton a fenyves erdők árnyaiban nekiindultam, hogy minél közelebből s minél tovább élvezzem ezt a mesebe illő látványt. S hogy mennyire világhírű ez a hely, eléggé bizonyítja az a tény, hogy alig mulik perc, amelyben egy-két turistával ne találkoznánk. Az egyik automóbilon, a másik kerékpáron, a harmadik kocsióra üve gyönyörködik a pompás vidékben. Mások emeles omnibuszokat foglalnak el s azoknak is a legtejezőről legelietik szemeiket. A legpraktikusabb, illetőleg a cél elérésére legmegfelelőbbnek azt találom, ha valaki gyalog járja be a vidéket. Persze, ehhez szeges talpu cipők kellene, — darabja legalább is 4 kilogram — rövid nadrág, durva harisnya, szöges turista bot, a hátón pedig az elmaradhatlan Rucksack, a zsák, amelybe a havasok közt esetleg szükséges ruhadarabok, elemőzsia stb. vannak elraktározva. Szákszámra találkozik az ember ilyen turistákkal, férfakkal és nőkkel vegyest, a kik pécenyoszinre sült arccal, kiizzadva, kifáradva, porosan, de mindenesetre néhány kakastollal, zergeszörrel és havasi virággal fölékesítve, lenézik a gyarló halandót, aki a vállalkozási szellemnek hasonló mértékeig még fel nem emelkedett.

Annyi bizonyos, hogy ezért a látványért magáért érdemes Tirolba elmenni.

Az esti gyönyörűség már nyomába se léphetett az előbbinek. Pláne, mikor a toblachi

népzenések (nálnak hazai nyelven trottyosoknak hívnák őket) teljes parádében, tiroli módon kiteremtettve 20—25 féle kis trombitával, nagy trombitával, dobbal és klarinétal felszerelve, kótából ugyan, de nem a kóta szerint, annyiféle marsot, valcset, ceperit és hamis hangot csaltak ki a reccgő rézszereszámaikból, amennyi épen elég volt arra, hogy belássuk, miként e föld nem a boldogság hazája s jól nevezi már a Szentírás is siralom völgyének.

Pompás éjjeli pihenés s a legkellemesebb emlékek után folytatjuk utunkat, hogy néhány óra mulva a Brenner remek vidékeiben gyönyörködhessünk.

Jártam néhány év előtt a magyar Semmeringen, a körmöcbányai vonalon s őszintén mondhatom, hogy csak büszkeséggel tekinthetünk rá. Nem egyszer utaztam a világhírű semmeringi vonalon. S ha vissza gondolok rá, mindig eszembe jut egy jó öreg bécsi német a mód nélkül való lelkesedésével, a mint a pompás utjukat dicsérte. Olyan volt az öreg mint egy vén kanári. Nemcsak a külseje, a sárga, fehérrel vegyített szakála, hanem a csicsérgése is. Szinte énekelt, a mikor letekintve a merész hegyi pálya kanyarulatain, lelke az osztrák boldogság gyönyörében furdott. Hogy rajongott, hogy halmozta egymásra a dicséző jelzőket! Dehogy haragudtam volna rája érte. Csupán csak azért hozom fel, hogy a gyönyörűség tárgyáról másnak is legyen némi fogalma.

Pedig mi a semmeringi pálya a Brennerhez képest! Ennél nagyszerűbbet, vakmerőbbet csak a szentgotthardi vasut vidékein láttam.

De hát maradjunk egyelőre a Brennernél. A mint említettem, a Pusterthal legmagasabb pontja Innichen és Toblach között fekszik.

Addig fölfelé halad a vasut, onnan lejtőre kerül és vad vágatással, jobban mondva örökös fékezéssel nyikorogva kanyarog a fehér habbá tört Rienz partján. Frazensfestnél, a híres osztrák erődítménynél a Rienz egyesül az Eisackal és Olaszország felé veszi útját. Vonatunk északnak fordul s körülbelül három óra hosszat, egész Innsbruckig van min legelteni a szemeinket. Lenn az Eisack kanyarog dühös vad futásban. Utját lépten-nyomon ház nagyságu sziklák állják el. Uristen! — sóhajtottunk fel — miféle erőnek kellett lenni annak, a mely ezeket a száz és ezer mázsás sziklaóriásokat a hegyek magasaitól leszakította s miféle erő az, a mely folytonos, fáradalom nélküli küzdelmében szép simára kopattatta a szikla oldalait. Szinte kedvünk volna leszállni s úgy gyönyörködni a természet vad játékában, de a vonat nem enged. Két mozdony is erőlködik s keservesen pőfékelve huzza, tolja fölfelé a nehéz kocsiakat. Nagy utat kell megtenni. Bámulva nézünk fel a meredek sziklákra, a melyek fenyegetve emelkednek utunk fölé s mintha minden percben ránk akarnának szakadni. Pedig bármily vakmerőnek lássék is, azokat a meredélyeket a mi vonatunknak meg kell másznia.

A magaslatokon a táviró készülék póznáit látjuk, talán egy másik vonat épen ott dübörög is a fejük felett. Vonatunk szeszélyes kanyarulatok közt fut egyik alagutból ki, a másikba be, aztán eltűnik az egyik hegy gomrába, ott benn óriási kört csinál s egyszerre kitör újra a napvilágra. Szinte szédülünk, mikor a tatóngó mélységben alattunk látjuk azt a kedves tiroli falucsakát, a mely mellett egy fél órával azelőtt elhaladtunk. Így megy ez órák hosszat, a változatosság szinte kápráztat, közben mindig magasabban járunk, lassankint elmaradoznak a magasabb

Mai lapunk 4 oldal.

00000433

hajóját kiemelik a mocsárból, hogy le-tisztogassák róla a rátapadt mooskot.

S most kiáll egy kis csapat léha fráter, a kiknek bizonyára sohasem volt kö-zük a történelmi tradíciókhoz, Magyaror-szág becsületéhez s ha a hajója bármikor súlyedni kezdene, ők lennének az első patkányok, a kik odahagynák azt. Ki tudja hols merre van hazájuk? Kinek a pénzéért szolgáltak tegnap, kinek a judásbérét vágják zsebre holnap s milyen ügy milyen becsület, milyen tisztesség érdekében vi-géckednek holnapután.

Olesó hazafiak csak, a kiknek mind-egy, hogy mit árulnak s kinek mit adnak be, mérget, vagy orvosságot. A fő az, hogy urasan fizessék őket s ezért elárulják az üdvösségüket is, a melyben hinni sohase tudtak.

Fel kell nyitni a közönség szemét, hogy az ilyen szemét ne maradjon asz-talán, hanem hogy dobja ki az ilyen szel-lemi termékeket oda, a hova az olesó ha-zafiaké való.

UJDONSÁGOK.

A vasutasok tömörülése. A Magyar Országos Vasúti Szövetkezet székesfehérvári fiókja vasárnap tartotta alakuló ülését. A székesfehérvári fiók elnökévé Winkler Nándor fűtőházi főnök, alelnökké pedig Polgár József állomásí alfőnök és Halász Károly főkalauz választották meg.

A méneskar köréből. Török Jenő m. kir. honvédelmi vezérőrnagy és Odevszky Győző es. és kir. méneskarhoz áthelyeztettek és a székesfehérvári m. kir. ménestelephez osztották be.

Szerencsétlen végű virtuskodás. Szombaton a csongorádi pusztáról az arató részt szállították haza az aratók. A fuvarosok egymást vontatták a nadapi hegnyek s midőn már az egyik kocsit felvontatták, a fuvaros visszament a másik kocsit felvontatni. A felvontatott kocsinál maradt négy legényember csupa virtuskodásból ghatározta, hogy a kocsit a völgybe leereszti

szabad kézzel. — A 15 métermázsza buzával terhelt szerkezet azonban nem tudták megtartani s a lefelé rohanó kocsi a rudnál vezető 22 éves Fodor Lajost oly szerencsétlenül vágta a földhöz, hogy a nagy súlyllyal terhelt kocsi kerekai alá került, mely mindkét kezét és lábát eltörte s fél fejről a fejbőrt teljesen levette. Az első segélyben az ép arra haladó gróf Cziráky Antalné részesítette, ki a töréseket részben bekötötte s intézkedett, hogy kocsiával rögtön hazaszállítsák, s mire a sebesült haza ért, orvos, kötszer és jég várta. Az egész község áldva emlegeti gróf Cziráky Antalné, ki a szerencsétlenül járt földmives részére nyújtott első segéllyel csak újabb tanujelét adta gyakran tanusított irtalmasságának, jó szívének.

Tűz. Tegnap reggel e hó 1-én reggel 3 órakor kigyuladt Biro Rudolf csákbereányi lakos háza; a tűzoltóság sikeres munkája azonban a ház felet megmentette. A tűz valószínűleg gyújtogatásból eredt.

Egy szélhámós. A városi katonai ügyi osztálynál néhány hónap előtt alkalmaztak egy díjnokot, névszerint Halvaksz Jánost. Űtötte-vette a dolgát, a hogy tőle telett, míg a múlt hetek egyikén néhány napi szabadságot kért, amely alatt Budapesten való ügyeit készült rendbehozni. Megadatott. Pár nap múlva Havranek József polgármester levelet kapott, amelyben Halvaksz ur keserű panaszkodásban tor ki és nagy bánattal zokogja el azt a szörnyű szerencsétlenséget, amely vele történt. A midőn ugyanis az egyik villamosról leszállni akarta — így írta le — a lába megcsuszott s oly szerencsétlenül esett el, hogy lábtorést szenvedett. Szívet megindító módon panaszkolta el a kínzó fájdalmait s kárást nyújtott arra nevé, hogy betegsége miatt esetleg hónapokig is kell majd az ágyat nyomnia. Egyben kerte Havranek polgármestert, hogy legyen tekintettel súlyos állapotára és amugy is súlyos sorsa fölött ne torjón végleg palcat. Aki ismeri, nagyon jól tudja, hogy Havranek polgármesternél jobb szívű, részvetre hajlandóbb ember keveset teremtet a jó Isten. Természetes, hogy megbecsültotta neki a balesetet, sőt

meg is vigasztalta egy saját kezűleg írt levélben, tudtára adván, hogy állását elveszíteni nem fogja, csak iparkodjék minél előbb visszaszerezni az elvesztett drága egészségét. Ez eddig egészen jól lett volna, ha a résztvevő levél vissza nem érkezik Budapestről azzal a megjegyzéssel, hogy a címzett a jelzeit helyen teljesen ismeretlen. Hm! Hat akkor valami tévedés van a dologban — morfondíroztak a városi hatóságok. Persze, hogy tévedés volt, még pedig igen nagy tévedés, a melyre azonban egészen más oldalról jött meg a magyarázat. Brassóból értesítettek ugyanis a városi hatóságot, hogy Halvaksz János, a ki sikktasztás miatt három hónapig dúttyira ítéltetett, ott megkezdte immáron üléseit. Valami bélyegnyalási huncutság tapad a jó ur lelkéhez s ezért sziveskedett olyan igen nagyon irányokat a büntető hatóság. Azóta a városi hatóság sokat elmélkednek, hogy no lám! milyen huncutok is vannak a világon. S mi lett volna, ha Halvaksz ur ügye ki nem pattan. Hogy az állását már elvesztette, az természetes.

Öngyilkossági kísérlet. Kár Heléna 18 éves gráci illetőségű nevelőnő tegnap este a Vörösmarty tere öngyilkossági szándékából egy olloval fel akarta vágai kezén az ütéréket. Azonban csak könnyebb sebeket ejtett magán. Sebeit a mentők kötözték be, akik a leányt azután átadták a rendőrségnek. Kár Helenát illetőségi helyére toloncolják.

A főerdész ur. Lapunk legutóbbi szá-mában megemlékeztünk arról a zsenialis fickóról, a ki Berdesz titulusa alatt csinosan becsapta Keller Gyula ny. tanítót s azon titulus alatt, hogy lát hozzáadja ellátásra, unnepi ebédhez jutott s hogy a hátrahagyott kedves emlékek annál maradandóbbak legyenek, még 20 kor. uti költséget is kivastal a kútnövény is óvatossá tanító-tól. Kécher urnak nem az egyetlen büne ez. Sárkereszetesen hasonló módon járt el. Ott Babay Kálmán ev. ref. lelkészét csapta be hasonló mo-don. Boldogan mondta el, hogy mily kitűnő ajánló levelet kapott a nagytiszteleltű urhoz s hogy Fehérvártól biztosítottak, miszerint sehol a magyar nyelvet jobban meg nem taníthatja az arva fiacskájával, mint épen keresztesen. Közben megígérte, hogy a havi 50 kor. szállásfényen kívül vadat, halat, mi jó falat bőven fog szol-gáltatni a nagy erdő. Természetesen itt is ma-

szálás erdők, a fenyvesek törpülnek, szaporodnak a kopasz sziklák s ölkükben villog az evról-evre dédelgetett hótömeg, a melynek előlvasztásához még nem volt ereje a napnak. Egyébirant két évvel ezelőt, mikor arra jártam július derekán akkora hőésés volt ott, hogy a roz-s és burgonya-füldéket teljesen ellepte s a buján tenyésző feny-vesek csak úgy roskadoztak a vállalkra teleped-t hótöndra alatt, akár nálunk szent karácsony ünnepe táján.

Az Élisack zsinake perceről-perce kisebb lesz, a rohanó hegyi patakok mindig kisebb számban és kisebb vízmennyiséggel ömlenek beleje. Aztan lassankint egészen elfogynek. Vonatunk hosszan, élesen sipol s fonn vagyunk a hegytetőn, a Bren-neren, a hol márvány szobor hirdeti a vakmerő pálya építőjének, Eitzelnek dicsőségét. Ott lenn néhány hotel emelkedik. A nagy urak, a kik megengedhetik maguknak azt a kiveteles passiót, hogy egész nyaron át drága pénzért lazának akkor, a mikor más szegény ember ingyen izzad-hat, uri göggel néznek le bennünket, a kik kor-mosan ugyan, de mégis a gyönyörködés csillaga-sával szemünkben, tanuljuk a szépséges Bren-neréről élénk táruó hegyek és völgyek szépségeit.

A vonat tíz percig pihen az ut fárólal-mait, aztán megindul újra, hogy lefelé vágatasson Innsbruck felé. Ha az előbbi utat, a felvonulást szépek találuk, ez még több gyönyörűséget szerez lelkünknek. Természetes, hogy ismet pa-tak partjan halad vonatunk. Kezdetben alig vesszük még észre az apró Sillt. De egy negyed óra múlva megmutatja már orozslánkérmet s fehér tajakka tört hullamit oly iszonyu erővel törtetnek lefelé, hogy szinte káprázik bele a szemünk. Egész sereg villamos művet hajt. Innsbruck számára innen szerzik be a villamos

szükségletet. Nem kell egyebet tenni, csak fel-tozni a víz crejet s neki hajtani azoknak a ha-talmas gépeknek, a melyeknek lendítő kerekai mozgásba jön, akár fölös mennyiségben gyart-jak a villamoságot.

Vonatunk 15 alagutat szel keresztül, szebb-nel szebb kepet varázsolva mindig elénk, míg vege-re Innsbruck oldalvédét kepező Izelbeigen keresztül rohanva, egyszerre kitáru az Im völgye s a vadregényes hegyi vidék középebről egy nepe, hatalmas város vakító kofalai, templomai közt találjuk magunkat.

Innsbrucki tartozkodásunk első déltanjárja pompás programot csináltak magunknak. A város mindkettőn többször láttuk már, tehát kirándulásra mentünk Stubaiha, egy pompás fekvésű falucska, a mely meredek betek, örökös hóval fedett sziklák oten fekszik. A magaslatok teljes szépségükkel akkor bajolnak el bennünket, ha meg magasabb hegyekről nezzük őket. A stubai kirándulás ezért volt elragadó. Egy óra hosszat körülbelül 1000 meter magasságra jutott el velünk a villamos, természetesen örökös kanyargások közt, a mit elegendő jelzett a kocsi kerkeinek állandó eles nyirkogása s todulóknál. Az az ut, melyet par órával eebb a Dent Vasút vonalán tettünk meg, most törpe kisülésben lenn a völgyben kanyargott. A falucska mint apró játékszerek terültek el lábaink alatt. A hatalmas, szálás erdőt eltörpülve, alacsony cserjések gyanant tűntek fel. Mi pedig haladtunk mind maga-sabbra alagutakon, pompás, vakmerően szép viaduktokon keresztül legalább tíz falucska érnite utokban. Persze csodálkozva bamlunk rajta, hogy itt, ebben a szédítő magasságban meg mindig lehet embereket, sőt falvakat látni, a hova órák hosszat tart, míg az ember gyalog lejár, a

hol, különösen télv idején hónapokra el vannak a lakosok zárva a nagy forgalmától. Bizony vannak, meg pedig virágzó, derek közsegék, a milyen Stubai is, a melynek virágzó vasigara messze földön nevezetes.

Mielőtt róla szólnék, egy másik epizódról emlékezem meg, a mely ugyancsak megborzon-gatta a hátamat. Egy alattunk fekvő községben épen a templom keresztjét tették fel a torony tetjére. A ki ismeri a tiroli templomtoronyokat, könnyen fogalmat alkothat magának a vállalko-zás vakmerőségéről. A tiroli toronyok ugyanis a leghegyesebb fopiszkálóhoz hasonlítanak. A mily-en karcúságot egy toronyal elképzeltünk, az a tiroli toronyépítésnél bizonyára érvényre jut. Ennek a vakonságnak a legeslegesucsan el volt mar helyezve a kereszt gömbje s egy bácsi egész kenyelmesen állt rajta s oly nyugodtan igazgatta bele a keszen álló lyukba a keresztet a rajta levo kakassal, mintha a Nador-utca ropogós kö-vezeten volna valami igazítani valója. Aztán szépen leterdelt a gombre, lemaszott rajta s nyu-godtan, mintha nem is 30-40 méter magassá-gban járna, lelépkedett a létrán és bevonult a to-rony oldalába vágott lyukon. A mi hajunk szala pedig borzadozva állt az égnék s szinte ön-életlenül összetettük a kezünket, hogy imádko-zunk a szerencsétlen ember lelke üdvéért, ha majd hanyatt-homlok lezuhanva összetöri magát a szörnyű mélységben.

Stubai példányképe lehet az igazán tipikus, kedves tiroli falucska. Hatalmas, széles, eme-letes faházai sűrűn egymás mellett épültek. A ház homlokzata, a hol a csucsfal van s a melyen nálunk 2-3 ablaknál több nem fér el, ott lega-lább 8-10 ablakkal van ellátva. Egész sereg kisebb-nagyobb szobájuk van. A földszinti helyi

gyaros szívességgel tartották jól, sőt nem sajnálták azt a kis utkölséget sem, a mivel a „pillanatnyi” pénzzavarba jutott főerdészen segíthettek. Természetesen most két bottal ütök a nyomát a zseniális fickónak.

— **Szerencsétlen esés.** Nyuli Pál szabadbattyáni bérésnek az aratás megkezdése óta teendői közé tartozott, a munkások után a földekre vizet hordani. A napokban, amikor ugyanis a déli órákban a vizes lajttal a földekre tartott, az utnak egy zökkenőjétől kiesett a lajt üléséből és pedig oly szerencsétlenül, hogy a kerekék keresztül mentek rajta és ballabát eltörték. Nyuli Pált beszállították Székesfehérvárra a Szent-György közpórházba.

— **Névváltoztatások.** Lehmann István izsméri illetőségű újvidéki lakos vezetéknévét belügyminiszteri engedéllyel „Lovasi”-ra változtatta. — Stolmár József ettyeki illetőségű, nagykárolyi lakos, valamint kisköri gyermekei: József, Teréz és Imre, vezetéknévüket belügyminiszteri engedéllyel „Stolmár”-ra változtatták.

— **Balesetek munkaközben.** Kálozról írják lapunknak: Pfeiffer János kálozi téglagyári munkást július 29-én, amint a kézivaspálya sínin keresztül ment, egy hirtelen szakadó pályaköcsi elütötte. A kocsi keresztülment Pfeifferen és ballabát eltörte. A szerencsétlenül járt embert a Szent-György közpórházban ápolják. — Bugyinszky István, aki Weisz Berthold jakabszállási földbirtokosnál mint bérés volt alkalmazásban, a napokban a szecskavágógép körül foglalatosskódott. Munkaközben balkeze a gép kései közé csuszott, melynek négy ujját leszakították. Bugyinszkyt súlyos sérülésével beszállították a Szent-György közpórházba.

— **Vöröskakas.** A napokban Hercegfalván Kovács Ferenc földmivesgazda udvarán volt tűz, ahol egy gabonakazal gyuladt ki és égett el teljesen. A kár körülbelül 2400 korona, melynek egy része a biztosítás révén megtérül. A tűz keletkezésének egy része a biztosítás révén megtérül. A tűz keletkezésének oka ismeretlen.

— **Cuccilista kereskedőségeik.** Többször megemlékeztünk már lapunkban a helybeli kereskedelmi alkalmazottak mozgalmáról, amelynek az a célja, hogy a társadalom ezen legmostohabb gyermekeinek helyzetén becstelés eszközökkel javítani iparkodjék. Akkor, amikor a közvélemény feltétlenül helyesnek itéli ezen mozgalmat, csak annál bántóbb olyan szimpotókat észlelünk, amelyek szinte azzal a gonosz céllal bírnak, hogy az egészet diszkalitkálják. Már az első értekezlet alkalmával akadtak egyes megmondulat-

lan alakok, akik mindenáron „harcot” akartak, akik szívesen fogtak volna akár azonnal hozzá egyes kirakatok beveréséhez. A higgadtabb elemek azonban látszólag észretérítették őket. Az akkor egyhangulag megválasztott tízes bizottság épp oly jó akarattal mint anily előrelátással és mérséklettel töviről-hegyire megtárgyalván a dolgot, megtalálta az egyedül helyes utat és módot. Végre a jogos kívánságok teljesítését is kérni kell, tán szükség esetén erőrelen sűrgetni is lehet; de erőszakoskodás csak a megvadult vörösekhez, a szociáldemokratákhoz méltó. Most, amidőn — mint mi is illetékes köröktől értesülünk — minden a legjobb uton halad, néhány meghibbant agyveleju, izgága fráter arra iparkodik rábírn a könnyebb véreket, hogy egy szociáldemokrata szakszervezetbe tömörülve ugyanazon fégyverekkel küzdjenek a főnökeik ellen, mint azt pl. a budapestiek tették. A „szervekedő gyűlést” a hét elején már meg is tartották a Latzkovits-féle vendéglőben. A gyűlésen a főszerepet két szociáldemokrata „ács es egy suszter” játszotta. Az érdemes „szakársak” szép beszéd keretében oktatták ki a még tudatlan „kereskedő-elvtársakat” a szociáldemokrácia világot megváltó tanaira; nem feledkezvén meg ezenközben a „csuhások”-ról sem. A helyben Izrael-nemzetiségből való elvtársak zajos helyesléssel kísérték a nagyszabású (?) szónokok tartalmát (?) szónoklatát és végtelenül boldogoknak érezték magukat, hogy a magaszos elvek bajnokai nagy esztűlt nekik kölcsönözték! Bár a józanabb rész élénken tiltakozott a tervezett szociáldemokrata stilkik ellen, a szakszervekedés — mint halljuk — mégis megtörtént. Nos tehát a legközelebbi diszfelvondás alkalmával már a kereskedő-elvtársak is vinni fogják az „Általános választójog” stb. jelzőtáblákat, ők is torkuk-szakadtából fogják ordítani a „Marseilles”-t. A kereskedő urak pedig legyenek mindenre készen, mert a világot megváltó szociáldemokrácia elvei szerint csak akkor ér valamit egy mozgalom, ha revolverlövések kísérik az ablak- és fejbéveréseket! Nem tudjuk, milyen érzellemmel fogadják a kereskedők ezt a hirt; de szeretjük hinni, hogy most már csak annál jobb akarattal fognak a méltányos kérések teljesítéséhez. Mert — jól jegyezzük meg! — ez a most leleplezett mozgalom csak egynehány, bőrében nem féro gyermek erőten és eléggé el nem ítelhető félszkelődése. Az értelmesebb, idősebb, jobb érzésű segédek undorral fordulnak el tőlük és végtelenül bántják őket a dolog. Ők a legnagyobb jóakarattal fogták a méltányos kívánságok kivívásába és suha sem jutott eszükbe ilyen ostoba és lel-

küsmertetlen módon támadni főnökeik ellen. Tudunkkal az egész szakszervezetben nincs egyetlen érdemes és értelmes kereskedő-segéd sem. De hozzá kell tennünk, hogy: ha a kereskedők igazat adnak annak a mosdatlan száju, telivér szociáldemokrata bandának, úgy a mélyen könnyen átragadhat a ma még higgadt segédekre is. Ha csakugyan nem hajlandók a kereskedők a „tiszteletteljes kérelemnek” helyt adni, ha szükkeblűen még csak tárgyalni sem fogják a kérvényt, mint ezek az „uj elvtársak” hirdetik, akkor könnyen a szakszervezetbe kergethetik a többieket is. Mi sokkal jobban becsüljük a kereskedőinket, semhogy ezt még csak feltételezni is tudnók róluk. Ha a méltányos kívánságot minél előbb teljesíteni fogják, úgy nincs mitől tartani; mert ma még egyetlen olyan segéd sincs a szakszervezetben, akit sajnálni kellene azért, hogy oda tartozik.

Dr. Tompa fogorvos lakását és fogorvosi műtermét a Basa-utcából Kossuth-utca l. sz. alá (Gróf Zichy-ház) helyezte át.

— **Csendélet Válon.** Nygu István, Dombrádi Lőrinc és Lőrinc Mihály váli lakosok a napokban a nyílt utcán összeverekedtek Hell Antal színtén ottani lakos kömvissel. Hell támadó elől egy házba menekült, de ezek ide is követtek és alaposan elverték. Hell Antal súlyos testi sértés, az illető ház tulajdonosa pedig magánlaksértés címén jelentette fel a három atyafit.

— **Kedves rokonok.** Igen csinos s a csákberényi lakosság jellemének teljesen megfelelő verekedést rendezett július hó 31-én reggel Sarok Gábor és anyósa Kómár Józsefné. A csákberényi lakosság szelleméből kifolyólag ugyanis folytonos perlekedésben éltek s nem ritkán tetlegességre is került köztük a sor. A minap is csunyan összeszóalkodhattak s valószínűleg Sarok Gábor kerülített ki győztesen, mert Kómárné tegnap a szülőben ezen szavakkal „most a kezemben vagy kutya” a permetező-géppel együtt hanyatt rántotta. Erre Sarok Gábor a permetező-gép csövével agyba-főbe verte s azután egy karóval látta el alaposan, úgy, hogy a jobb keze s egy bordája eltört, koponyája megpredt s a bal szeme kifolyott, azonkívül egész teste csupa seb és kék folt. Az asszony sérülése életveszélyes. Estefelé Farkas Sándor kir. járásbíró és Hajdn Dezső járásbírósi jegyző Móról kihallgatták és a csendőrök bekisértek a tettest a móri kir. járásbírósi fogházba.

ségeket istállók, kamrák s hasonló helyiségek foglalják el, mert a tiroliak egyik legfőbb jövedelmi forrását az állattenyésztés képezi. Stubaí azonban — mint említettém — apró vasiparáról nevezetes. Van egy hegyi patakjuk, azt keresztülvezetik a községen s minden harmadik-negyedik háznál vízesést képeztetnek vele, hogy eleven erejét gépeik hajtására használhassák fel. Bementem néhány ilyen műhelybe s nagy gyönyörűséggel néztem azt a serény munkát, amit a kormosabbnál kormosabb bácsik műveltek. Egyik patkót gyártott, a másik apró vaskampókat, a harmadik kaszát, a negyedik késeket, villákat stb. készített. De hát panaszkodott is az egyik, hogy sok már az eszkimó és kevés a foka, nagyon elszaporodtak már s a konkurrencia oly nagy, hogy alig tudnak egymástól élni.

Legmeglepőbb azonban a tiroliak mélyeséges vallásosságaa. Ez a vonás egybiránt vörös vonalként vonul végig az egész országban. Négy-öt háznak van egy temploma s ha valahogyan 10-15 ház tudott összesorolni, akkor bizonyosan két templomban dicserik az Urat s egy harmadikat, egy kápolnaformát szintén bizonyosan találunk a többi mellett. A szántóföldek szélén ott áll a feszület, vagy egy-egy szentnek a képe, a kire a jámbor tiroli a maga imádsága mellett a földcséje és termése őrizését bizza. Minden ház kapuja fölött ott diszeleg egy-egy szentkép, ha még oly egyszerű is, fölötte pedig ájtatos mondasók ékeskednek, a melyek ha nem egyeznek is meg az ortografia vagy poézis szabályaival, de a jó tiroliak rendületlen bizalmát a jó Isten iránt mindennél ékebben tolmácsolják.

Egyet pl. feljegyeztem. Egy jámbor köszö-

rús cégtáblája. Szól pedig a következőképen:

Den Lieben Gott, den lass ich Warten
Ich mache neie Scharren und schenke auch die Alten
Bangratz Mayr Scharren Schmid Meister

A mi becsületes magyarsággal körülbelül imígyen hangzanék:

A jó Isten, azt nyugodtan hagyom én,
Uj öllöket csinállok, de a régieket is megkoszorúlnam.
Mayr Pongrac öllökészítő-mester.

Fölötte egy ékes szoborcsoportozat van fából kifaragva, meg pedig életnagyságban. Ábrázolja pedig Szent György lovagot, a mint a sárkánnyal viaskodik és legyőzi azt, majd pedig a mint a szent levezsi vállaróli koponyát s azt ketté hasítva, felét az előtte könyörgő koldusnak adja. Ilyen kepeket s érdekes leírásokat egész sereget találunk nemcsak a temetőben, a melyek faluhelyeken általában a templom körül vannak még mindig elhelyezve, nemcsak a kutakon s a kutak kamvain, hanem a vendéglőkben is, a hol a feszület még mindig ott függ a falon, figyelmeztetve a vendéget, hogy a korsómáros senki kedvéért sem fogja vallásbeli meggyőződését eltitkolni s a ki pl. penteki napon ép úgy megtartatja a böjtöt vendégével, mint a hogyan ő maga ragaszkodik hozzá.

Egyébként pedig non plus ultrái a becsületességnek. Ha pénzedet ott felejtéd, valahol egyáltalán nincs rá okod, hogy kétségbeess miatt. Pár évvel ezelőtt történt, hogy C. barátom öltözés közben kitéte a zsebéből az erszényét s már jó ideje jártunk az utcán, mikor zsebéhez kap s konstatálja, hogy az összes pénze oda van.

— Hátba a vendéglőben hagyta?

— Lehet.

Azzal mindketten nyargalásra fogtuk a dolgot s lélekszakadva állítottunk be a vendéglőbe. A szolga csodálkozva nézett kikel arcunkra s kíváncsisággal kérdezte, hogy mi történt velünk.

— Elveztettem az erszényemet — szolt C. barátom kintpadra feszítve Göthe nyelvének minden egyes betűjét — vagy pedig itt hagytam a vendéglőben.

— Ha itt hagyta az ur, akkor bizonyosan itt is lesz. Ki vinné azt el innen? — szolt a jámbor oly ártatlan arccal, mint a ki még soha sem volt Magyarországon s fogalma sincs róla, hogy tolvajok is létezhetnek a világon. S csakugyan megtaláltuk az erszényt s nem hiányzott belőle egy árva fillér sem.

Este visszatérünk Innsbruckba, nagy sétát tettünk a városban, aztán kifáradva pihenésre tértünk. Előbb azonban elbucsuztunk. A koalíció ugyanis egész Fehérváriglan felbomlott. En még egy kirándutast akartam csinálni a bájos aacheni tóra. Artur bátyám váitig azt állította, hogy ő mindazt a fantáziája elé képes varázsolni. Az én álláspontom más lévén, a szakadás beállott s ő másnap reggel gőzkocsira bizván mindazt, a mi benne halandó, visszarobogott az öskoronázó város falai közé, a mely s a legzorsorabb értelemében forró szeretettel fogadta magába.

Bilkei Ferenc.

(Folyt. köv.)

— **A Duna halottja.** Dunapentele község határában a napokban egy 40—45 évesnek látszó férfi hulláját fogták ki a Dunából. Az illető ruházata után ítélve az iparosoztályhoz tartozónak látszik. A hullán külérőszak nyomai nem látszanak, így tehát nagyon valószínű az a feltevés, hogy az illető öngyilkosság vagy véletlen szerencsétlenség folytán lelte hataitát a Duna hullámaiban. Kilitét ezideig nem lehetett megállapítani.

— **Családi perpatvar.** Rosenfeld János helybeli lakos földmivesnapiszámos, a napokban hasonnevű fiával reggelig mulatott, miközben egész heti keresetüknek a nyakára hágtak. Már a nap is meglehetősen magasan járt, a mikor az apa és fia hazavetődtek. Nagyon természetesen Rosenfeldné nem nagy örömmel fogadta őket és szemrehányást tett nekik. Az apa és fia erre egyesült erővel az asszonynak estek és addig titótték, míg az eszméletlenül összeesett. Rosenfeldné oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy jelenleg a Szent György kórházban fekszik betegen. Rosenfeld és fia ellen a rendőrség megindította az eljárást.

Ígészekre nyak nagy választékban kaphatók Márkus Simon özv. és fia cégnél, Jókai-utca 16.

Iskolai értesítők.

VI.

(Községi, elemi és gazdasági-ismétlő iskolák.)

Valóságos kötetet tesz ki Szekesfehervár város szemfényének, a szó betűszerinti értelmében is legdrágább gyermekének, a községi- elemi és ezzel kapcsolatban álló gazdasági-ismétlő-iskoláknak értesítője, amelyet *Szibek* József igazgató tesz közzé.

A város szemfényének neveztük ezt az intézményt és joggal. Az elemi iskolákban 1536 fű és 1404 leány növendék nyert nevelést és oktatást ez év folyamán. Közel 3000 gyermek nevelésének kérdése kell, hogy első sorban kepezze gondját mindazoknak, kiket polgártársuk bizalma a város élére helyezett.

A város tényleg igen sokat áldoz iskolái fenntartására. Ennek tudható be az az öröndetes és letagadhatlan tény, hogy elemi iskolánk olyan színvonalon állanak, mely az ország bármely városának hasonló tanintézetével kialja a versenyt. (Az ismétlő-iskoláról most nem szólnék.)

Egyetlen kérdés van, melyet a város sorsát intézőknek rövidesen, már a legközelebbi jövőben multhatlanul meg kell oldaniok: a *hitványosság* kérdése. Kerül, amibe kerül, ez elől a feladat elől kitérni nem szabad. Ugy tudjuk, megyénk és városunk derek, ifjú, ambíciózus főspanja máris élénk érdeklődik ezen kérdés iránt s ez a legszebb reményekkel tölt el bennünket.

Addig, míg az értesítőből azt olvassuk, hogy a szömörce-utcai iskola I., továbbá III., IV. osztályába 95—95; a selyem-utcai iskola III., IV. osztályába 120; a tóvárosi iskola I. osztályába 128, II. osztályába 100, III. osztályába 100; a vízvárosi iskola I. osztályába 108, IV. osztályába 105; az olaj-utcai iskola I. osztályába 141, II. osztályában 110 növendék van összesítve; semmiféle áldozattól nem szabad visszahadunk, hogy iskoláinkat fejlesszük. Népünk műveltsége, sajnos, oly alacsony fokon áll, hogy be kell látnunk, hogy ezen a bajon már ott, az elemi oktatás legalsóbb fokán segítenünk kell. Ez pedig csakis kello számú tanerő beállításával lehetséges. Nem tudunk olyan tanítót elképzelni, ki 120—140 tanulóval sikerrel tudjon oktatni és nevelni.

Ezek előrebocsátása után áttérünk az értesítő adatainak bírálatára.

Az igazgató első helyen foglalkozik a tanító fizetés-rendezés dolgával. Ez, ha logikailag nem is egészen kifogástalan, de mint az elmúlt év legkimagaslóbb mozzanatának megbecsülése, teljesen érthető.

A város törvényhatósága e nagylelkű tényével nem érdemelen munkát jutalmazott. Mi, akik jól ismerjük a tanítótestület minden egyes tagját, bátran állíthatjuk, hogy ez a testület hivatása magaslatán áll. Szakképzettsége, hivatásszeretete, munkakedve, intelligenciája és példás élete mind olyan tulajdonságok, melyek előtt kalapot kell emelnie mindenkinek.

Ezen kiváló kvalitásoknak tudható be, hogy a tanítás eredménye általában kielegítő volt s a növendékeknek csak 16 százaléka nyert elégtelen osztályzatot. Annál nagyobb a mulasztások száma: 101,114 félnap, melyből 15,110 igazolatlan. Borzasztó szám! Az igazgatóval együtt kérjük a hatóság erélyesebb fellépését!

Az ismétlő iskolával e helyütt végezhetünk, mert ez az intézmény egyedül a *mulasztások terén lükt ki*. Volt rá eset, hogy a növendékek 8—10-ed része vett részt az előadásokon, sőt arra is, hogy (nem mese) a *tanító egyedül volt az iskolában*. Hát kérjük alázattal, vagy tegyünk ez ellen valamit, vagy ha nem lehet, hát dobjuk sutba ezt az iskolát, de ne bosszantsuk vele a tanítókat.

A fegyelmezés az elemi iskolában szép eredménnyel járt. A tanítótestület mindenkor a jogos szigor, de egyúttal szelid, szeretetteljes banasmód jellemezte. *Helyesen jegyzi meg az igazgató, hogy ennek oka a tanítótestület lelki fegyelmezettsége és hivatásának átlátása, nem pedig az iskolázatok múlt évi határozata, melyben kimondotta, hogy a palcával, mint fenyítő eszköznek az iskolában helye nincs.* Nem vagyunk a palcával dolgozó „tanbetyárok” barátai, de tudjuk azt, hogy kivétel (fegyelmi és nem felelési) esetekben a kuria is indokoltnak mondotta az iskolában a hazi tenyiték alkalmazását s olyan városban, hol csak a közelmúltban arra is volt eset, hogy egyik fű a másikat az iskolában a bicskával megszúrta, a palcáról, illetőleg annak *kivétel* esetekben való alkalmazásáról, pláne az iskolától jó tavolósó zöld asztal mellől ilyen apodikta beszélni nem egészen helyes. Akad, aki verszemet kap tőle.

Halával vesszük az igazgató kijelentését, melyben azt mondja: „Hogy iskoláink bár közösek, nem vallástalanok, főlöseges volna bizonyítanom.” Helyes! Ez az igazi, korrekt felfogás. A „községi” jellegnek nem szabad cégernek lennie, mely alatt a vallástalanság, a lehaság vinkóját merik. Elvégre is, azt hisszük, alig van szülő e városban, ki abban találna örömet, ha gyermekét a községi iskolában vallástalannak nevelnék. Az adózó (pláne túlnyomó számban katolikus vallású) polgárok fillérei nem is arra való, hogy a hitelenség melegágyait tartás fenn belőlük.

Itt csak egyet kérének a jövőben, más iskolák értesítőinek példájára szerint annak feltüntetését: mikor járnak a róm. kath. gyermekek templomba, hányszor járulnak évenként a szentségekhez? Nincs okunk felette szégyenkezni!

Örömmel konstatáljuk az igazgatói jelentésből, hogy a néhány iskolánál fogatosított „témek szerint való szétválasztás minden tekintetben helyesnek bizonyult.” Ez volt a mi álláspontunk s hisszük, hogy ez az eljárás elsősorban a leány növendékek lelkiéletének formítására lesz jó hatással. Tudjuk, hogy erre is szükség van.

Hányt pótolt az eddig ismeretlen tanítói könyvtár letétele. Az első évben beszerzett könyvek sorában szívesen látjuk Peralozzi, Szubric és Geóze Sarolta munkáit s legnagyobb szeretettel ajánljuk évenként néhány új irányú műbeszerzést az Alexander — Lenhossék-fele munkák ellensúlyozására.

A növendékek jutalmazására szép számú alapítvány állott a vezetőség rendelkezésére.

Annál elszomorítóbb az e célból beküldött aján-dékok száma. Erdemes őket felsorolni. A város, a három nagy pénzintézet nagyobb adományán s két alapítvány kamatan kívül befolyt: 18, irva: *üzennyolc korona* jutalomkönyvekre. Egyébb adományok: 120 korona, 1 db. 10 korznás arany, 40 db. könyv és 3 db. tolltartó. Ezek mellett tisztelettel emelünk kalapot dr. *Nagelreiter* Alajos ur előtt, ki nagyon szerény hitoktatói fizetéséből, de növendékei iránt érzett nagy szeretetéből 125 db. könyvet ajándékozott tanulóinak.

Az idei első áldozási szép ünnepélyt s vele kapcsolatban az azon alkalommal szerepelt valóban áldott lelkű s fejedelmi bőkezűségű jötevőről kár volt pár sorban (épülés céljából) meg nem emlékezni.

A város közönségének haláját érdemelték ki *Fittler* Vilma és *Kolb* Emília tanítónők, kik tiszteletreméltó áldozatkésztséggel helyettesítették a városnak betegség vagy egyéb körülmények által akadályozott tanítóit.

Többi tanintézeteink nem küldötték be szerkesztőségünkhez értesítőket; így azokról, sajnálatunkra, meg nem emlékezhetünk.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Többeknek. A Szekesfehervár és Vidéke keddi számanak *Gratid* Gábor temetéséről szóló hirt minket is meglepett, annyira, hogy az illető plebánus szerepléséről írott sorokat szinte képtelenek vagyunk elhinni. Az, hogy egy róm. kath. plebánus egy zsidóvallású ember temetésén *harangok zúgása mellett, egyházi ornatibus* résztvegyen, az nem *vallási túrdum*, hanem a katolikus erkölcsen és egyházjog szempontjából *abszurdum*, mely, ha megtörtént, komoly következményeket vonhat maga után. Mi, ismétlők, nem tudjuk elhinni azt a hirt és várjuk a helyreigazítást. Ha pedig úgy történt a dolog, mint az illető lap közölte, akkor az úgy az egyházi hatóság egyedül illetékes foruma előtt nyer folytatást. Mi nem foglalkozunk többé a dolozzal.

Helyreigazítás. Lapunk legutóbbi számában (negyedik hasab, második bekezdés, hetedik sor) tollhibából esuzott be a *Garbai* nep, mely helyett *Gardoi* olvasandó.

Sz. Készséggel helyet adunk a rektifikációnak, hogy a szerencsétlen M. L. az utcán nem csinált botrányt.

COOK és JOHNSON
amerikai

Patent

Tyükszem-gyűrűje

(törv. védve)

ma az egyedüli szer, mely a kinos, tyükszemfajdalmat azonnal megszünteti és a tyükszemet kiirtja.

A világ legjobb szere!

Minden vevőnek ajánlható.

1 darab ára 20 fillér, 6 darab 1 korona.

Kapható Szekesfehervárott:
Czollner Vince, a Magyar Korona,
Lukács Lajos, a Fekete Sas,
Imrich Viktor, az Örangyal,
Takácsi Nagy József, az Isteni Gondviselés,
Pásztor Sándor, a Szent István,
Say Rudolf özevgye, a Szent Háromság-hoz
címett gyógytárakban.

Sirolin

Emel az érvényes és a leghatékonyabb, meggyógyítja a köhögést, vildőst, égési károsodást.

Tüdőbetegségek, nárvulok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlv.

Mint hogy értékelten utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenképp „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hofmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvos rendelésre a gyógyszertárakban. — Ára évenként 4.—korona.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Szekesfehervárott.

00000436